

Oponentský posudek habilitační práce

Téma:	Mezinárodní trestní soud (2005-2017)
Autor:	JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M.
Předseda habilitační komise:	prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.
Oponent:	JUDr. Petr Válek, Ph.D., LL.M.

JUDr. Ondřej Svaček, Ph.D., LL.M. si pro svoji habilitační práci zvolil relevantní téma „Mezinárodní trestní soud (2005-2017)“. Lze zcela souhlasit s jeho tvrzením v úvodu (str. 1), že „v české i slovenské odborné literatuře doposud ucelenější pojednání týkající se rozhodovací činnosti Mezinárodního trestního soudu (MTS) chybí“ (str. 1). Současně se domnívám, že od vstupu Římského statutu v platnost a zahájení činnosti MTS již nastal vhodný čas pro hodnocení výsledků tohoto soudu. Je nicméně škoda, že sledované období končí rokem 2017 (přičemž některé pozdější události jsou shrnuty v dodatku na str. 245-247), neboť některá důležitá rozhodnutí MTS – která by si zasloužila zhodnocení - padla až po roce 2017, zejména nedávno ve vztahu k situaci v Afghánistánu.

Autor rozdělil svoji habilitační práci do dvou částí. V první, nazvané „Obecná vymezení“, shrnuje dosavadní činnost MTS, působnost a přípustnost coby základní předpoklady činnosti MTS, průběh řízení, postavení obětí a spolupráci s MTS. Tato první část je velmi pečlivě zpracována a čtenáři, který není s problematikou MTS podrobně seznámen, poskytuje komplexní přehled o pojednávaných otázkách. Tato část má však spíše popisný nežli analytický charakter. Z hlediska vědeckého přínosu je tak klíčová část druhá, nazvaná „Problémy a výzvy před MTS“, která se věnuje použitelnému právu a jeho výkladu, komplementaritě, spolupráci a imunitám, některým vybraným institutům práva MTS a nakonec jeho efektivitě. Předkládaná habilitační práce je zpracována po formální i obsahové stránce na vysoké úrovni, přesto je třeba upozornit na následující problémy:

1. **Název vs. skutečný obsah práce.** Habilitační práce svým značně širokým názvem „Mezinárodní trestní soud (2005-2017)“ slibuje komplexní studii o MTS. A to tím spíše, že si je autor sám vědom, že se jedná „o svébytnou mezinárodní organizaci se samostatnou právní subjektivitou“ (str. 9). Po seznámení s publikací však čtenář zjišťuje, že autor se zabývá jen činností některých orgánů této organizace, tj. úřadu

žalobce a soudních senátů. Mimo zájem autora tak bohužel zůstává zejména jeden významný orgán této mezinárodní organizace - Shromáždění smluvních stran Římského statutu, který vedle „provozních záležitostí“ typu schvalování rozpočtu MTS v předemné době učinil řadu rozhodnutí určujících pro činnost MTS, jako je schválení změn Jednacího řádu či změn Římského statutu. Zvláštní analýzu by si jistě zasloužila také otázka voleb soudců (a žalobce), jejichž odborné kvality jsou základní podmínkou pro úspěch MTS. Dále je třeba připomenout, že v rámci všeobecné rozpravy zazněla na zasedáních Shromáždění smluvních stran stanoviska států (tj. subjektů mezinárodního práva a smluvních stran Římského statutu) k otázkám, kterými se zabývá autor, včetně níže uvedené otázky imunit al-Bašira, ta však nejsou v habilitační práci nijak reflektována. Místo samostatné kapitoly, kterou by si v rámci této práce Shromáždění smluvních stran zřejmě zasloužilo, autor uvádí jen fragmentární poznámky (např. na str. 19, 223 a 247 – zejména shrnutí o průběhu aktivace zločinu agrese v rámci dodatku je skutečně velmi stručné). Zprávy ze zasedání tohoto orgánu jsou přitom snadno dostupné na internetu, nemluvě o dalších pramenech. Pokud se tedy autor nehodlal zabývat MTS jako celkem, měl možná název práce znít spíše „judikatura“ či „rozhodovací činnost Mezinárodního trestního soudu (2005-2017)“.

- 2. Místy účelové použití pramenů mezinárodního práva.** Autor se kromě samotné judikatury MTS (či jiných soudů) ve velké míře opírá o mezinárodněprávní nauku. V části, kde autor rozebírá otázku imunit, se na doložení svého tvrzení, že al-Bašir požívá imunit hlavy státu i ve vztahu k MTS, opakovaně odvolává na jediného (byť respektovaného) autora – Williama A. Schabase (str. 179 – „Přesvědčivou se jeví parafráze argumentu *ad absurdum* předkládaného Schabasem“, str. 181 – „Obdobný argument používá Schabas...Jak uvádí Schabas...“, str. 185 – „Přední odborník na zločin genocidy, Schabas...“). Naproti tomu část rozhodnutí Mezinárodního soudního dvora (MSD) ve věci Kongo vs. Belgie, která mu nezapadá do jeho koncepce, bez hlubší analýzy jako „obiter dictum“ odmítá, přičemž pomíjí důležitý dovětek MSD: „..., where they (tj. mezinárodní trestní soudy) have jurisdiction.“ (tato jurisdikce může být dána rezolucí RB OSN dle kapitoly VII Charty i mezinárodní smlouvou, takže není namístě autorova kritika MSD na str. 178, že „nerozlišuje odlišný právní základ ad hoc tribunálů...a MTS“). Role MSD při nalézání mezinárodního obyčejového práva je přitom mezinárodním společenstvím i mezinárodněprávní naukou široce akceptována. Zmíněný judikát MSD také reflektovala Komise OSN pro mezinárodní právo při

přípravě návrhu článků o imunitě představitelů států před cizí trestní jurisdikcí (viz návrh článku 18). Takové zacházení s prameny, kdy při posuzování otázky mezinárodního práva veřejného je větší prostor věnován jednomu odborníkovi nežli judikatuře MSD, tj. „hlavního soudního orgánu OSN“ (čl. 92 Charty), budí spíše dojem účelové argumentace než seriózního vědeckého postupu.

3. **Zavádějící výklad rezoluce RB OSN č. 1593.** Autor ve snaze obhájit své výše uvedené tvrzení ohledně imunit al-Bašira podává výklad rezoluce RB OSN č. 1593, která svěřila situaci v súdánském Dárfúru do jurisdikce MTS. Není přitom zřejmé, podle jakých výkladových pravidel tak činí. Autor se sice „ztotožňuje s názorem, dle kterého má být tato rezoluce RB vykládána konzervativním způsobem“ (str. 183), není však zřejmé, co tento „konzervativní způsob“ znamená, ani kde je mezinárodněprávně zakotven. Proč zde autor nepoužil na základě analogie výkladová pravidla zakotvená v čl. 31-32 Vídeňské úmluvy o smluvním právu? Místo toho setrvává výlučně na jazykovém výkladu: „v textu rezoluce 1593 není o osobních imunitách al-Bašira jediná zmínka“ (str. 181) – toto by přece s ohledem na obecnou zásadu presumpce neviny nebylo možné, RB by předem říkala MTS, koho má stíhat. Teleologický výklad (tedy za jakým účelem byla rezoluce vlastně přijata) autor neužívá vůbec, čímž pomíjí zhodnocení možných argumentů hovořících proti jeho závěrům o imunitách al-Bašira. I kdyby snad mezinárodní obyčejové právo nezbavilo al-Bašira imunit vůči MTS (jak judikoval MSD), nestalo se tak na základě rezoluce RB č. 1593 ve spojení s širším výkladem čl. 103 Charty?
4. **Neověřená fakta v oblasti spolupráce.** Přestože je kapitola o spolupráci s MTS jinak dobře zpracována, obsahuje větu, že „ČR doposud nebyla MTS o právní pomoc požádána“. Autor zde neuvádí, odkud tuto mylnou informaci získal. Byť se nejedná o veřejně dostupné informace, autor se mohl obrátit na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, na Ministerstvo spravedlnosti či Nejvyšší státní zastupitelství (případně Ministerstvo zahraničních věcí), kde by relevantní informace, byť v anonymizované podobě, obdržel.

Jak je naznačeno výše, habilitační práce je zbytečně zatížena snahou autora obhájit si své (kontroverzní) tvrzení ohledně imunit al-Bašira. Spíše než samotný názor autora je přitom

problematický způsob, jakým k němu autor došel. Nakonec připojuje - na podmínky habilitační práce poněkud nevhodné - hodnocení, že MTS „vypadá, jako by hrál dětské hry typu honěné, schovávané, nebo spíše slepé báby, bohužel však s šátkem přes vlastní oči“, které opakuje ve zcela identickém znění hned dvakrát (na str. 188 a 241). Naopak tam, kde se autor zaměřuje na obecné trendy a otázky (např. analýza efektivity), zanechává jeho text velmi dobrý dojem. Za značně přínosné považuji také ty pasáže, kde autor poukazuje na využití judikatury Evropského soudu pro lidská práva ze strany MTS.

Habilitační práce JUDr. Ondřeje Svačka, Ph.D., LL.M. „Mezinárodní trestní soud (2005-2017)“ tedy **splňuje** obecné požadavky kladené na habilitační práce v oboru mezinárodního práva veřejného. Tuto práci doporučuji k obhajobě s tím, že se autor vyjádří ke kritickým bodům uvedeným výše.

V Praze dne 22. 5. 2020

JUDr. Petr Válek, Ph.D., LL.M.